4. Kur'an'ı Anlamada Mealler

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın (c.c.) kullarına gönderdiği kelamıdır. Bu bakımdan Allah (c.c.):

1. Onu hakkını vererek okumalarını ister:

"Ey Peygamber! Sen Kur'an'ı tertil üzere, ağır ağır, tane tane oku!"[85]

"Kendilerine kitap verdiğimiz o kimseler, Allah'ın (c.c.) kitabını hakkını vererek, manasını düşünerek okurlar."[86]

2. Ayetleri üzerinde inceden inceye düşünüp ifade ettiği manaları anlamalarını ister:

85 Müzzemmil suresi, 4. ayet.
86 Bakara suresi, 121. ayet.

NOT EDELİM

Ayetler Kur'an'ın üç farklı okunuşundan bahseder:

Kıraat; zihni bir yaklaşımla ayetlerin neler söylediğini anlamaya yönelik bir okuma şeklidir.

Tilavette ise eda, sada, tecvid, tavır gibi kendine has şartlar aranır. Şarkı-türkü vb. hiçbir forma benzememesi gereken Kur'an tilavetinde, mananın gönülde hissedilmesi ve ruhta yaşatılması söz konusudur.

Tertil; Kur'an'ı harfleri birbirine karıştırmadan, harflere ve harekelere hakkını vererek açık-seçik, acele etmeksizin ve anlamını düşünerek okumaktır. Dolayısıyla bu okumada *anlama* işi zaten kendiliğinden mevcuttur.

(Murat Sülün, Kur'an Kılavuzu, s. 167-168)

"Ey Peygamber! Sana bu mübarek kitabı, ayetlerini derinden derine tefekkür etsinler ve aklı olanlar onu düşünüp öğüt alsınlar diye indirdik."[87]

Görüldüğü üzere bu ayet Kur'an'ı anlamayı, idrak etmeyi, tezekkür ve tefekkür etmeyi emrediyor.

3.Onu hayatlarının kılavuzu yapmalarını ve hayat yolculuklarını onun irşatları, yönlendirmeleri, emir ve yasakları istikametinde düzenlemelerini ister:

"Elif. Lam. Mim. İşte şu kitap (Kur'an), onda hiçbir şüphe bulunmamaktadır. O, (Allah'a (c.c.) karşı gelmekten sakınan) takvâ sahibi kullar için dosdoğru bir hayat rehberidir."[88]

"Şüphesiz bu Kur'an, (insanlara, hayatın her alanında) en doğru yolu gösteren bir kitaptır."[89]

3. Cüz / 2. Sûre — BAKARA SÛRESİ — 48

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا لَا يَقُومُونَ اِلَّا كَمَا يَقُومُ
الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ
قَالُوا اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ
وَحَرَّمَ الرِّبٰوا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهٰى
فَلَهُ مَا سَلَفَ وَاَمْرُهُ اِلَى اللّٰهِ وَمَنْ عَادَ فَاُولٰٓئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ اللّٰهُ
الرِّبٰوا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ
اَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَا اَيُّهَا
الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبٰوا اِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَاْذَنُوا بِحَرْبٍ
مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُسُ اَمْوَالِكُمْ
لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَاِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ
فَنَظِرَةٌ اِلٰى مَيْسَرَةٍ وَاَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ اِلَى اللّٰهِ ثُمَّ
تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾
يَا اَيُّهَا

275. Faiz yiyen kimseler, şeytanın çarpmış olduğu delirmiş kimse nasıl kalkarsa, öyle kalkarlar. Bu, işte onların "Alış veriş, tıpkı faiz gibidir" demeleri yüzündendir. Oysa Allah, alış verişi helal, faizi haram kıldı. Bundan böyle her kim Rabbi tarafından kendine bir öğüt gelir de, faizden vazgeçerse, artık geçmişi ona ve hakkında hüküm de Allah'a aittir. Her kim de döner, yeniden alırsa, işte onlar cehennemliktirler, hep orada kalacaklardır.

276. Allah faizi yok eder, sadakaları bereketlendirip artırır. Hem Allah günahkâr kâfirlerin hiçbirini sevmez.

277. İman edip iyi işler yapan, namaz kılıp zekât veren kimselerin Rableri katında ecirleri şüphesiz kendilerinindir. Onlara bir korku yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir.

278. Ey iman edenler! Allah'tan korkun, eğer gerçekten müminlerseniz, faiz hesabından geri kalanı bırakın.

279. Yok eğer yapmazsanız, Allah ve rasulünden mutlaka bir savaşa tutulacağınızı bilin. Eğer tövbe ederseniz, ana sermayeniz sizindir. Ne zalim olursunuz, ne de mazlum.

280. Eğer borçlunun eli darda ise, eli genişleyinceye kadar süre tanıyın. Bununla beraber, eğer bilirseniz, bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır.

281. Kendisinde Allah'a döndürüleceğiniz güne hazırlanıp korunun, sonra herkese kazandığı tamamıyla ödenecek ve onlar hiçbir zulme maruz kalmayacaklar.

BAKARA Sûresi — 3. Cüz 2. Sûre

Kur'an-ı Kerim ve Meali

Bu ayetler çerçevesinde olaya baktığımız zaman, Kur'an okumaktan maksadın onu anlayarak okumak olduğunu anlarız. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) ve sahabe döneminde okumak anlamakla aynı manaya gelmekteydi. Anlamadan okumak diye bir şey yoktu. Peygamberimiz (s.a.v.) ashabına, "Kur'an okuyunuz." buyurduğu zaman, "Aman dikkat edin de anlamadan okumayın, manasını da düşünün." demesine gerek yoktu. Çünkü onların ana dili, Kur'an dili olan Arapçaydı ve okumanın dışında ayrıca bir de anlama problemleri yoktu.

Bize gelince, bizim Kur'an dili olan Arapçaya yabancı olduğumuzdan Kur'an'ı hem okuma hem de anlama problemiyle karşı karşıya bulunuyoruz. İkisi de başlı başına bir problem ve çalışılıp başarılması gereken bir iştir. Şunu belirtelim ki; Kur'an alfabesini öğrenip Kur'an'ı yüzünden okumasını başarmak o kadar da zor değildir. Manasını anlamaya gelince, -Arap olmayan biz ve bizim gibi insanlar için- yapılması muhtemel hususları ve atılması gereken adımları şöylece sıralayabiliriz:

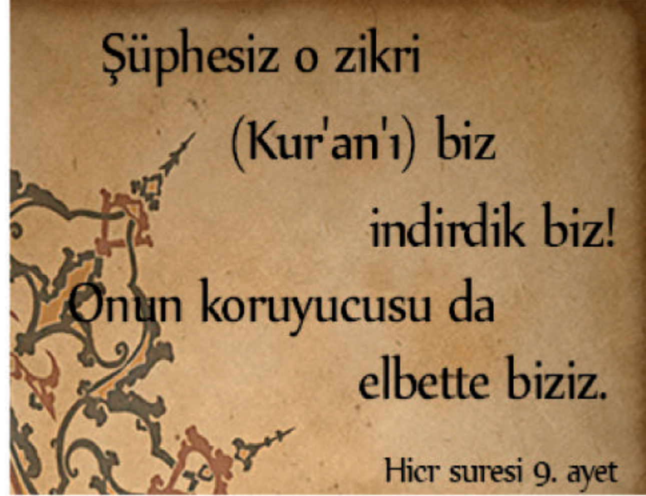
1. İyi bir Arapça eğitimi almak, o dili mümkün olabildiği ölçüde tüm incelikleriyle öğrenmek suretiyle bizzat Kur'an'ın orjinalinden veya onun Arap diliyle yazılmış meal ve tefsirlerinden Kur'an'ın manasını anlayıp öğrenmeğe çalışmak.

87 Sâd suresi, 29. ayet.
88 Bakara suresi, 1-2. ayetler.
89 İsrâ suresi, 9. ayet.

2. Bu mümkün değilse kendi dilimizdeki -bize göre Türkçe- mealleri okumak suretiyle Kur'an'ın manasını anlayıp öğrenmeye çalışmak.

3. Kur'an'ın manasını daha iyi anlayıp öğrenmek için genişçe yazılmış tefsirleri okumak; yine Kur'an'ın ele aldığı konularla alakalı yazılmış kitap, makale ve tez düzeyinde özel çalışmaları okuyup incelemek.

Biz burada, bu başlık altında öncelikle "Kur'an'ı anlamada mealler"in yerini, gerekliliğini veya gereksizliğini; yeterliliğini veya yetersizliğini açıklamaya çalışacağız:

Mealler, Arapça bilmeyen insanlara Kur'an'ın anlamını ulaştırmaya çalışan mütevazi çalışmalardır. Tükçede Kur'an-ı Kerim'in tercüme edilmiş hâline "çeviri" yerine "meal" sözcüğü kullanılır. Bunun nedeni meal kelimesinin aslına uygun değil de yakın çeviri anlamına sahip olmasıdır. Buna karşın "tercüme" veya "çeviri" kelimeleri daha iddialıdır.

Tarih boyunca çeşitli meal çalışmaları olmuştur. İlk meal çalışması, sahabeden Selman-ı Farisi (r.a.) tarafından yapılmıştır. O, sadece Fâtiha suresini Farsça'ya çevirmiştir.

Avrupa'da ilk meal çalışmaları 1141'de başlamıştır. Kur'an bu tarihlerde Latince'ye çevrilmiştir. İtalyanca'ya 1513, Almanca'ya 1616, Fransızca'ya 1647, İngilizce'ye 1648'de tercüme edilmiştir. Bugün için yaklaşık olarak Almanca'da 47, İngilizce'de 51, Fransızca'da 31, Latince'de 36, Urduca'da 100'e yakın Farsça'da ise 100'ün üstünde meal vardır.

Türkçe'de ise şu an itibariyle 200'den fazla meal bulunmaktadır.

Bu çalışmalar, insanların Kur'an'ı okuma ve anlama çabasının çok eskilere dayanmakta olduğunu göstermektedir. Zira konunun başında da belirttiğimiz gibi Kur'an'ın okunması, onun anlaşılmaya çalışılması demektir.

Meallerin kesinlikle Kur'an'ın yerini tutma tarzında bir iddiaları yoktur, olamaz da zaten… Çünkü Kur'an dilinin kendine özgü özellikleri vardır. Bu özelliklerin bir başka dile tam olarak aktarılması mümkün değildir.

Kur'an'ın, bir başka dile tercüme edilmesi zor olan, bazen de mümkün olmayan özelliklerinden birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

- Bazı kelimelerin birden çok anlama gelme ihtimali,
- Aynen tercüme edilemeyen, aksine genişçe açıklanması gereken yüzlerce müteşabih ayetin olması,

- Dıştan bakılınca birbiriyle çelişkili sanılan ayetlerin olması,
- Ayetlerin onlarca edebî sanat içermesi ve bunların anlaşılması için uzun uzun açıklamalara ihtiyaç olması,
- Çeşitli konularda hüküm bildiren ayetlerin, içerdiği hükümleri tam anlayabilmemiz için daha geniş açıklamaya ihtiyaç olması,
- Kıraat farklılıklarının değişik anlamalara ve farklı hükümlerin çıkmasına sebep olması,
- İniş sebepleri bilinmeden anlaşılması mümkün olmayan ayetlerin bulunması,

NOT EDELİM

Ünlü Müfessir Merhum Emalılı Hamdi Yazır, Kur'an'ın aslına uygun tarzda tam olarak tercümesinin mümkün olamayacağını, dolayısıyla meallerin Kur'an'ın yerini asla tutamayacağını şöyle ifade etmiştir:

Tercümenin, asıl metnin manasına uygun olması için;

- Açıklık ve delalet ettiği manayı göstermede,
- Manayı özetleme ve etraflıca açıklamada,
- Genel mana ifade etmesi ve özel mana ifade etmesinde,
- Mananın kayıtsız şartsız olması ve onu bir kayıt ve şarta bağlamada,
- Mananın kuvvetli olması ve gerçeğe isabet etmesinde,
- Manayı en güzel şekilde ifade etmede,
- Beyan üslubunda, tercüme ile orjinal metin denk olmalıdır.

Bu çerçevede yapılamayan bir çeviri tam bir tercüme değil eksik bir aktarmadır. Bu itibarla da, edibane bir üslupla ifade edilmiş herhangi bir nesir veya nazmı, o ölçüde gelişmiş bir dile -her iki dilin de inceliklerinin bilinmesi şartıyla- çeviri mümkün olsa da;

Hem akla,

Hem kalbe,

Hem ruha,

Hem de bütün hissiyata birden hitap eden ve iç içe estetik incelikleri bulunduran, olabildiğine canlı ve her zaman göz alıcı güzellikte olan bir eserin tam tercümesinin mümkün olduğunu söylemek çok zor olsa gerek. Hele bu eser Allah'a (c.c.) ait, zaman ve mekan üstü derinlikleri bulunan ve bütün çağlara birden seslenen aşkın bir beyan abidesi ise bu iş elbette daha da zor olacaktır.

Elmalılı, Hak Dini, C 1, s. 3

(Düzenlenmiştir.)

Ayetlerin ifade ettiği anlam çerçevesini ortaya koyabilmek için onların indiği ortamla münasebetlerini kurmanın çok önemli olması ve bu olmadan ayetin anlaşılmasının mümkün olamayacağı gerçeği.

Gerçek durumun böyle olduğunda şüphemiz bulunmamasına rağmen, Kur'an'ın anlaşılması için her seviyede çalışmaların yapılmasına ihtiyaç olduğu da bir gerçektir. Mealler de bu ihtiyaçtan biridir. Zaten dilimizde yüzlerce mealin yazılmış ve yazılmakta olması da bu ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan, yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız gibi mealerin Kur'an'ın mana ve muhtevasını yansıtmakta oldukça yetersiz olmalarına rağmen yine de Kur'an'ı anlamada -az veya çok- bunlardan istifade edilebileceği söylenebilir.

ARAŞTIRALIM-BULALIM-PAYLAŞALIM

Halis Albayrak'ın "Kur'an'ın Bütünlüğü Üzerine (Kur'an'ın Kur'an'la Tefsiri)" isimli eserinden ayetin ayet ile tefsirine 5 örnek araştırınız ve bulduğunuz örnekleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şu an mevcut olan mealler de kendi içlerinde gruplara ayrılabilir:

1. İşin ehli olan uzman kişi veya kişiler tarafından özenle yapılmış mealler

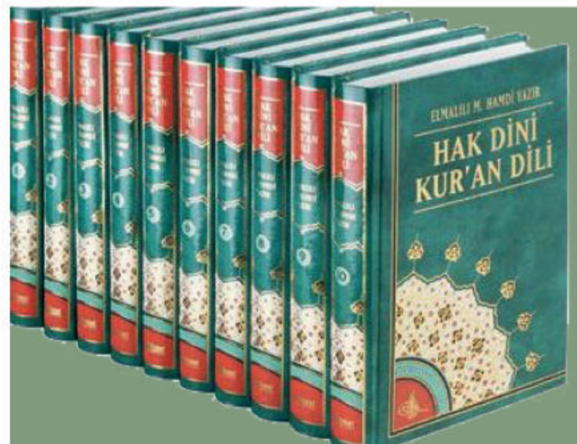
2. İşin ehli olmayan, bir meal yazabilmek için gerekli donanımı bulunmayan kişi veya kişiler tarafından yapılmış mealler

3. Dipnot veya açıklamalarla daha anlaşılır hâle getirilmiş mealler

4. Hiçbir ilave açıklama yapılmadan motamot yapılan mealler

5. Kullanılan dil ve seçilen kelimeler bakımından Kur'an'ın ruhuna ve kapsamına uygun mealler

6. Kullanılan dil ve seçilen kelimeler bakımından Kur'an'ın ruhuna ve kapsamına uygun olmayan mealler

Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili tefsiri.

Şunu belirtelim ki; Kur'an-ı Kerim'i, genişçe tefsiri bir tarafa -ki bir sonraki başlıkta bu konu ele alınacaktır- geniş bir mealle herkese duyurmaya çalışma, işin ehli uzman kişiler tarafından yerine getirilmesi gereken önemli bir görevdir. Ancak, bu kişilerin

en azından sağlam bir dil bilgisine, belagat kurallarına; tefsir, tefsir usulü, hadis, hadis usulü, fıkıh ve fıkıh usulü… gibi temel İslami ilim dallarına vakıf olmaları gerekir. Bu ilimleri yeterli seviyede bilmeyen kişi ya da kişilerin böyle bir önemli göreve teşebbüs ve cüret etmelerinin haddini bilmemezlik olduğu açıktır.

ARAŞTIRALIM

Cumhuriyet Dönemi'nde yazılan Türkçe tefsirleri isim olarak araştırınız. Bu dönemde kaç adet Türkçe tefsir yazıldığını tespit ediniz.

Bizlerin de Kur'an'ı anlamada meallerden faydalanırken yukarıda bahsedilen hususları dikkate alarak hareket etmemiz gerektiği kolayca anlaşılmaktadır. Ayrıca sırf meal okuyarak Kur'an'ı anlamaya çalışmanın sakıncalarının da farkında olmalıyız. Kur'an'ı anlama açısından özellikle Tefsir okumanın, meal okumaktan çok daha faydalı, problem çözücü, eksikleri giderici ve doyurucu olduğunu da unutmamamız gerektiğini belirtmeliyiz.

ARAŞTIRALIM

Elmalılı Hamdi Yazır'ın 7 ayetten oluşan Fâtiha suresine kaç sayfa tefsir yazdığını ve niçin bu kadar geniş yazdığını araştırınız.